

прочитаних книг чи частотою відвідування театрів, музеїв, скільки якісною стороною: глибиною розуміння тієї інформації, яка міститься в творі мистецтва. Отже, у процесі аналізу художньої культури важливо враховувати не тільки кількісний аспект спілкування особистості педагога з мистецтвом, які стали предметом зацікавлення особистості; вивчення продуктивності впливу мистецтва на духовний світ особистості.

Список використаних джерел:

1. Библер В. С. От наукознания — к логике культуры: Два философских введения в двадцать первый век. Москва : Политиздат, 1990. 413 с.
2. Вернадский В. И. Научная мысль как планетарное явление. Москва : Наука, 1991. 271 с.
3. Зязюн І. А. Культура. Енциклопедія освіти. Київ, 2008. С. 439–441.
4. Мельничук С. Г. Формування естетичної культур майбутніх учителів (історико-педагогічний аспект, (1860–1970). Київ : Кіровоградське державне видавництво, 1995. 198 с.
5. Новиков А. М. Методология игровой деятельности. Москва, 2006. 227 с.

**Мартинюк
Анна Анатоліївна**

викладачка кафедри музикознавства,
інструментальної підготовки та хореографії,
Вінницький державний педагогічний
університет імені Михайла Коцюбинського
ORCID: 0000–0002–6215–5759

РОЛЬ ПРЕДМЕТА «СТИЛЬОВА ГАРМОНІЯ» В СИСТЕМІ СУЧАСНОЇ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ

Одна з головних тенденцій сучасної теорії музики та гармонії пов'язана з їх історизацією та стильовим підходом. Метою гармонії, однієї з базових музично-теоретичних дисциплін, є вивчення акордів, їх сполучень, здобуття навичок гармонізації музичних прикладів та гармонічного аналізу. Оскільки закономірності музичного співзвуччя відображають стильові особливості певного історичного періоду, актуалізується їх вивчення саме в цьому контексті. Тому є необхідним розширення традиційних завдань предмета «Стильова гармонія».

Курс гармонії у вищій школі, як правило, зосереджує увагу на класичному періоді. Однак окреме вивчення правил гармонічної мови тільки цього часу не дає повного розуміння цілісної стильової картини, залишаючи питання гармонії усіх епох поза увагою. У цьому ракурсі є неможливим визначити єдині правила застосування акордів, оскільки вони є індивідуальним та неповторним засобом виразності для композитора чи окремого періоду. Таку проблему

вирішує стильовий підхід до вивчення гармонії, що передбачає розгляд історичних, композиторських стилів, національних шкіл, їх характерних акордових зворотів.

Зміст курсу стильової гармонії, його методичні прийоми розглядаються у музично-педагогічній та музикознавчій науці зарубіжжя. Зокрема, Ю. Холопов, автор близько 1000 робіт гармонії, наголошував на художньо-практичному спрямуванні предмета. У підручнику «Гармония: Теоретический курс» [10] він аналізує художні прийоми музичних творів різних стилів, композиторів, практичні завдання та пояснення до них. «Лекции по гармонии» Т. Бершадської [1] висвітлюють теоретичні питання крізь призму історичного огляду європейського мистецтва. Зокрема, другий розділ праці присвячений саме цій проблемі. В. Девуцький у роботі «Стилистический курс гармонии» [3] розкриває особливості гармонічної мови композиторів XVI–XVII століть, класичної та романтичної доби, XX століття, а також гармонію джазу. Лекційний матеріал посібника доповнюється методичними рекомендаціями. О. Сізова [8] розглядає як історично-стилістичні питання, що стосуються модальної гармонії, так і дає рекомендації щодо аналізу гармонічної музики цього періоду, а також доповнює додатком із нотними текстами IV–XVII століть. «Гармонічний стиль, у визначенні автора, розуміється як сукупність типологічних особливостей музичної мови, що характеризує систему звуковисотних відношень та виражається у використанні визначеного кола виразових засобів» [8, 5]. Праця Л. Сисак «Практичні поради гармонії» [9] містить практичні поради для гармонізації акордових зворотів, розглядає опорні тези теоретичного матеріалу, а також доповнює їх відомостями з історії стилів.

Незважаючи на те, що стильова гармонія, як і історія музики та аналіз музичних творів, досліджує категорії стилю, жанру, форми, вона є самостійною дисципліною, що розглядає теорію гармонії крізь призму еволюційного процесу, зосереджує увагу на поняттях гармонії, тональності, діатоніки, хроматики, акорду, функціональності в історичному та композиторському аспектах. Стильовий підхід передбачає викладення матеріалу у хронологічному порядку, а саме розгляд гармонії Середньовіччя, Відродження, Класицизму, Романтизму, різних напрямків XX століття та відповідно модальну, класичну, хроматичну, атональну системи. Лекційний матеріал курсу повинен містити загальну характеристику епохи, її періодизацію, характеристику в інших видах мистецтва, аналіз гармонічного стилю в цілому та композиторського зокрема. Такі інформаційні аспекти доповнюються аналізом художніх зразків, метою яких є наочний розгляд важливих елементів музичної мови. Наприклад, при вивченні зразків західноєвропейської музики добарокового періоду варто звер-

тати увагу на особливості різних ладів, гармонічну систему багатоголосся. Опора на тональність у бароковій музиці вимагає розгляду лінійної основи гармонічних послідовностей. Також разом із вивченням нотних зразків варто звертати увагу на розвиток слухового досвіду студентів, що допоможе сформулювати цілісну гармонічну картину визначеного історичного періоду.

Окрім зазначених форм роботи, доцільними будуть конструктивні вправи. Наприклад, студентам пропонується створити власні мелодичні моделі. Така форма роботи передбачає прийом стилізації характерних жанрових, ладових, акордових фактурних прийомів окремої епохи чи композитора.

Отже, метою стильової гармонії є формування у музикантів цілісного уявлення про стильову еволюції гармонічної системи, розуміння особливостей епохи, специфіки жанру, характерних мелодичних інтонацій, акордових зворотів. Таким чином, стильовий підхід наближує теоретичний предмет до художньої музичної діяльності.

Список використаних джерел:

1. Бершадская Т. С. Лекции по гармонии. Ленинград : Музыка, 1985. 237 с.
2. Григорьев С. С. Теоретический курс гармонии. Москва : Музыка, 1987. 479 с.
3. Девуцкий В. Э. Стилистический курс гармонии : учеб. пособ. Воронеж : ВГУ, 1994. 368 с.
4. Завісько Н. З., Лемішко М. М. Гармонія. Частина II. Хроматика. Вінниця : Нова книга, 2016. 216 с.
5. Лыжов Г. И. Мост к современности. О стилевом курсе гармонии. *Журнал Общества теории музыки*. 2013. № 1. С. 56–71. URL: <http://journal-otmroo.ru/sites/journal-otmroo.ru/files/Lyzhov.pdf> (дата звернення: 21.02.2022).
6. Мазель Л. А. Проблемы классической гармонии. Москва : Музыка, 1972. 615 с.
7. Побережна Г. І., Щериця Т. В. Загальна теорія музики: підручник для студ. муз.-пед. спец. вищих пед. навч. закл. Київ : Вища школа, 2004. 304 с.
8. Сизова Е. Р. Гармонические стили в музыке доклассического периода : учеб. пособие. Челябинск : ЮУрГИИ им. П. И. Чайковского, 2017. 160 с.
9. Сисак Л. М. Практичні поради до вивчення гармонії: методичні рекомендації для вищих навчальних закладів культури і мистецтв I-II рівнів акредитації. Вінниця : Нова книга, 2007. 60 с.
10. Холопов Ю. Н. Гармония: теоретический курс. Москва : Музыка, 1988. 512 с.